

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію

Сухецької Крістини Вікторівни

«Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств»

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 073 Менеджмент, галузі знань 07 Управління та адміністрування

Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, темами. В умовах сучасної економіки, що характеризується високим ступенем невизначеності та швидкими змінами, аграрні підприємства стикаються з численними викликами, такими як військова агресія Росії, зміни клімату, коливання цін на сільськогосподарську продукцію, глобалізація ринків, посилення конкуренції та вимоги до підвищення ефективності виробництва. У таких умовах традиційні методи управління, орієнтовані на реакцію на вже існуючі проблеми, часто виявляються недостатньо ефективними.

Антисипативне управління, яке передбачає прогнозування майбутніх тенденцій та проактивне реагування на них, стає ключовим інструментом для забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Це управління включає в себе аналіз потенційних ризиків й можливостей, розробку сценаріїв розвитку і впровадження інноваційних технологій та підходів до управління.

Дисертаційне дослідження є складовою науково-дослідної роботи Уманського національного університету садівництва за темою: «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522).

Основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, їх новизна, рівень обґрунтованості та достовірності. Дисертаційну роботу виконано на актуальну тему, яка має велике значення для сучасного аграрної галузі України, особливо з огляду на недостатню

вивченість питань комплексного теоретичного та методичного забезпечення антисипативного управління. У контексті динамічних змін ринку, кліматичних викликів та глобалізації, аграрні підприємства потребують нових підходів до управління, що дозволять їм не лише адаптуватися до умов, що змінюються, але й передбачати ці зміни, випереджаючи можливі загрози. Це робить дослідження Сухецької Крістіни Вікторівни вкрай своєчасним і важливим.

Однією з ключових проблем, що обумовлює актуальність дослідження, є недостатність теоретичної бази щодо антисипативного управління в аграрному секторі України. У дисертації ретельно аналізуються існуючі підходи до управління ризиками і невизначеністю, однак підкреслюється відсутність комплексних досліджень, що системно охоплюють всі аспекти антисипативного управління. Авторка пропонує новий погляд на теоретичні основи, розробляючи концептуальну модель антисипативного управління, яка може стати базовим інструментом для аграрних підприємств у довгостроковій перспективі.

Дослідження також має велике значення для оцінки впроваджуваності антисипативного управління в умовах українських аграрних підприємств. У роботі розглядаються не тільки теоретичні основи, але й проводиться глибокий аналіз існуючих практик управління, що дозволяє оцінити рівень готовності підприємств до впровадження антисипативних інструментів. Авторка досліджує бар'єри та обмеження, що можуть виникати під час впровадження антисипативного підходу, і пропонує шляхи їх подолання, зокрема через використання інноваційних технологій та інформаційних систем. Ці рекомендації є надзвичайно важливими, оскільки дозволяють зробити процес впровадження більш ефективним і менш ризикованим для підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів. Авторкою вперше розроблено та обґрунтовано концепцію антисипативного управління аграрними підприємствами, що включає в себе алгоритм системи управління, механізм

виявлення слабких сигналів кризи та комплекс заходів, що реалізує антисипативна команда.

Здобувачкою удосконалено понятійний апарат антисипативного управління розвитком аграрних підприємств та зміст поняття антисипативний потенціал.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані у роботі науково-практичні рекомендації щодо антисипативного управління підприємствами аграрної галузі будуть використані в регіональній програмі розвитку сільського господарства, що дозволить підвищити ефективність та стійкість суб'єктів господарювання, а також сприяти збалансованому їх розвитку (довідка про впровадження № 896/01-101-09 від 26.06.2024 Уманської районної державної адміністрації).

Розроблений в дисертації комплекс заходів для виявлення слабких сигналів кризи та дії щодо їх усунення пройшли перевірку в «ТОВ «Дукра Агро» Черкаської області, завдяки чому вдалося оптимізувати витрати на виробництво, зміцнити довіру серед партнерів та споживачів, забезпечити стійке зростання та розвиток підприємства в умовах сучасних викликів (довідка про впровадження № 101 від 24.06.2024).

Матеріали дисертаційної роботи апробовані при викладанні дисциплін «Аграрний менеджмент», «Антикризовий менеджмент» та «Ризик-менеджмент» в Уманському національному університеті садівництва (довідка про впровадження № 534/01-10 від 24.06.2024).

Достовірність і обґрунтованість результатів досліджень, висновків і пропозицій, підтверджується логічним проведенням наукових досліджень, аналізом вітчизняних та закордонних наукових праць щодо комплексного теоретичного та методичного забезпечення антисипативного управління розвитком аграрних підприємств, використанням широкого спектру сучасних методів наукових досліджень, що забезпечили автору можливість розробки та вдосконалення напрямів антисипативного менеджменту в аграрній галузі України.

Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації: За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 18 наукових праць, з них: 5 статей – у наукових фахових виданнях України (1 з яких індексується у наукометричній базі Скопус), 13 тез доповідей на конференціях.

Структура роботи відповідає алгоритму здійсненого авторкою дослідження. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам, що ставляться до оприлюднення матеріалів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

Характеристика єдності змісту та відповідності спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Дисертаційна робота характеризується логічною послідовністю та упорядкованістю між структурними частинами, точністю та лаконічністю висловлювань; висновки чітко сформульовані, аргументовані та переконливі.

Дисертаційну роботу написано українською мовою. Мова дисертації характеризується смисловою завершеністю, цілісністю та зв'язаністю. У цілому мовне стилістичне оформлення тексту дисертаційної роботи та якість ілюстрацій відповідають вимогами до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота є самостійним та завершеним науковим дослідженням, результати якого мають важливе практичне значення для управління аграрними підприємствами. Дисертацію виконано на високому теоретичному та методичному рівні, що підтверджують чітко викладені фактичні матеріали та статистичні дані, аргументовані, підтверджені фактичним матеріалом висновки.

Дисертаційна робота Сухецької Крістини Вікторівни на тему: «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент оформлена відповідно до

наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Дисертаційна робота перевірена на наявність текстових запозичень системою «Unicheck». Рівень оригінальності тексту складає 84,5%. За перевіркою визначено наявність окремих співпадінь з власними публікаціями, посиланнями на джерела інформації та загальноживаними словосполученнями. Під час аналізу наукових публікацій авторки не було виявлено ознак порушення академічного плагіату та фальсифікації результатів досліджень. Тому дисертаційна робота Сухецької Крістини Вікторівни визначається самостійною оригінальною працею, що не містить порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу К.В. Сухецької, необхідно також вказати на дискусійні положення та зауваження:

1. У першому розділі огляду літератури за тематикою дисертаційної роботи проаналізовано недостатню кількість інформації сучасних зарубіжних вчених.
2. У першому розділі представлено табл. 1.2 «Порівняльний аналіз стадій розвитку кризи в різних моделях». Доцільно було б додати більше моделей для забезпечення повнішого та детальнішого аналізу.
3. Доцільно поглибити дослідження особливостей антисипативного менеджменту саме для аграрних підприємств, оскільки в роботі вони узагальнені для підприємств всіх видів діяльності.
4. Висновки мають бути логічним продовженням завдань поставлених у дослідженні, а методичні підходи до оцінки настання ризиків в діяльності суб'єктів аграрного бізнесу описані у першому розділі – використані у наступних розділах.

Разом з тим, висловлені дискусійні положення не впливають на позитивне враження від роботи та не знижують наукову та практичну значимість дослідження. Дисертація є оригінальним, самостійним

дослідженням з актуальної проблематики застосування антисипативного управління в аграрних підприємствах України.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Сухецької Крістини Вікторівни «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 Менеджмент, є завершеною самостійною науково-дослідною працею. Авторка отримала нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання, що пов'язане з удосконаленням методів управління в аграрній галузі на основі антисипативного управління. Зокрема, авторка дослідила слабкі сигнали виявлення кризових ситуацій та та впровадження ефективних управлінських рішень для підвищення їх конкурентоспроможності в умовах ринкових змін. Дисертаційна робота відповідає вимогам, передбаченим п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), а її авторка – Сухецька Крістіна Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри туризму та

готельно-ресторанної справи

Уманського національного

університету садівництва

Людмила МАЛЮГА